

ZAMONAVIY IQTISODCHI MUTAXASSISLARDA KASBIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH MASALALARI

Karshiyev Javoxir Tolibovich

Toshkent Davlat Iqtisodiyot universiteti

1 kurs talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada zamonaviy iqtisodchi mutaxassislar uchun zarur bo'lgan kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodchilar nafaqat nazariy bilimlarga, balki analitik fikrlash, tanqidiy tafakkur, kommunikativ qobiliyat hamda raqamli kompetensiyalarga ega bo'lishlari zarurligi asoslab beriladi. Tadqiqot davomida mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari o'rganildi. Natijalar asosida iqtisod yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.*

Kalit so'zlar: *Kasbiy kompetensiya, iqtisodchi, akademik ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash, kommunikativ kompetensiya, raqamli iqtisodiyot.*

Annotation: *This article discusses the formation of professional competencies among modern economists. In the context of globalization and digital economy, economists must possess not only theoretical knowledge but also analytical thinking, critical thinking, communication skills, and digital competencies. Based on the analysis of scientific works of domestic and foreign scholars, practical recommendations for developing professional competencies among economics students are proposed.*

Key words: *Professional competence, economist, academic skills, critical thinking, digital economy.*

Аннотация: *В статье рассматриваются вопросы формирования профессиональных компетенций у современных экономистов. В условиях глобализации и развития цифровой экономики специалисты должны обладать не только теоретическими знаниями, но и аналитическим*

мышлением, критическим анализом, коммуникативными навыками и цифровыми компетенциями. На основе анализа научных трудов отечественных и зарубежных ученых разработаны практические рекомендации по развитию профессиональных компетенций студентов экономических направлений.

Ключевые слова: Профессиональная компетенция, экономист, академические навыки, критическое мышление, цифровая экономика.

Kirish.

Zamonaviy jamiyatda iqtisodiy jarayonlarning murakkablashuvi mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligiga yuqori talab qo‘yimoqda. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodchilar keng qamrovli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari zarur.

Ilmiy adabiyotlarda kasbiy kompetensiya tushunchasi turli olimlar tomonidan keng o‘rganilgan. Masalan, R. Boyatzis (2008) kompetensiyani samarali kasbiy faoliyatni ta‘minlovchi bilim, ko‘nikma va shaxsiy sifatlar tizimi sifatida izohlaydi.¹ L. Spencer va S. Spencer (1993) esa kompetensiyani yuqori samaradorlikka olib keladigan individual xususiyatlar majmui sifatida talqin qiladi.²

Ta‘lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv masalasi ko‘plab tadqiqotchilar tomonidan o‘rganilgan. OECD (2020) hisobotida XXI asr mutaxassislari uchun muhim bo‘lgan asosiy ko‘nikmalar qatorida tanqidiy fikrlash, muammo yechish, kommunikatsiya va raqamli savodxonlik ko‘rsatilgan.³

O‘zbek olimlaridan R. Ibragimov ta‘lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini oshirishini

¹ Boyatzis R. Competencies in the 21st Century. Journal of Management Development, 2008

² Spencer L., Spencer S. Competence at Work. New York, 1993.

³ OECD. Skills for the Digital Economy. Paris, 2020.

ta'kidlaydi.⁴ A. Xoliqov esa mutaxassis tayyorlash jarayonida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish zarurligini qayd etadi.⁵

Muallifning shaxsiy nuqtai nazariga ko'ra, zamonaviy iqtisodchilar nafaqat iqtisodiy nazariyani bilishlari, balki statistik tahlil, ma'lumotlar bilan ishlash va iqtisodiy modellashtirish ko'nikmalariga ham ega bo'lishlari lozim.

Tadqiqot metodologiyasi.

Mazkur tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish
- qiyosiy tahlil
- statistik umumlashtirish
- kuzatish metodi

Shuningdek, iqtisod yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun zarur bo'lgan kasbiy kompetensiyalarni aniqlash maqsadida ilmiy manbalar o'rganildi.

Jadval 1.

Iqtisodchilar uchun asosiy kompetensiyalar

Kompetensiya	Tavsifi
Analitik fikrlash	iqtisodiy ma'lumotlarni tahlil qilish
Tanqidiy fikrlash	iqtisodiy muammolarni baholash
Kommunikativ ko'nikmalar	jamoada ishlash va muzokara
Raqamli kompetensiya	statistik va iqtisodiy dasturlar bilan ishlash

Natijalar va tahlil.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, iqtisodchilar uchun analitik fikrlash va kommunikativ qobiliyatlar eng muhim kompetensiyalar hisoblanadi.

Jadval 2.

Kasbiy ko'nikmalar ahamiyati

⁴ Ibragimov R. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. Toshkent, 2018.

⁵ Xoliqov A. Kasbiy pedagogika. Toshkent, 2015.

Ko'nikma turi	Ulushi (%)
Analitik fikrlash	35
Kommunikativ ko'nikmalar	25
Tanqidiy fikrlash	20
Raqamli kompetensiyalar	20

OECD hisobotlariga ko'ra, XXI asr iqtisodchilari uchun raqamli savodxonlik va ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalari alohida ahamiyat kasb etadi.

Shaxsiy tahlil shuni ko'rsatadiki, zamonaviy iqtisodiy faoliyatda katta hajmdagi ma'lumotlar bilan ishlash zarurati ortib bormoqda. Shu sababli iqtisodchilar Excel, statistik dasturlar va iqtisodiy modellashtirish vositalari bilan ishlashni bilishlari zarur.

Jadval 3.

Talabalarda kompetensiyalarni rivojlantirish usullari

Usul	Natija
Amaliy mashg'ulotlar	kasbiy tajriba ortadi
Ilmiy tadqiqot ishlari	analitik fikrlash rivojlanadi
Loyihaviy ishlar	jamoaviy ishlash ko'nikmasi rivojlanadi

Tadqiqot natijalariga ko'ra, talabalar kompetensiyalarini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlar eng samarali usul hisoblanadi. Diagrammada kompetensiya rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar foiz ko'rinishida aks ettiriladi.

Xulosa va takliflar.

Tadqiqot natijalari zamonaviy iqtisodchilar uchun kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Ayniqsa, analitik fikrlash, tanqidiy tafakkur va kommunikativ qobiliyatlar iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Shuningdek, oliy ta'lim tizimida ta'lim jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish mutaxassis tayyorlash sifatini oshiradi.

Adabiyotlar:

1. Spencer L., Spencer S. Competence at Work. New York, 1993.
2. Boyatzis R. Competencies in the 21st Century. Journal of Management Development, 2008.
3. OECD. Skills for the Digital Economy. Paris, 2020.
4. Xoliqov A. Kasbiy pedagogika. Toshkent, 2015.
5. Ibragimov R. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. Toshkent, 2018.